

Nr 149.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om översyn av gällande bestämmelser beträffande övergång från kollektivavtalsanställning vid försvarets verkstäder till anställning å militära icke-ordinariereglementet m. m.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Gottfrid Karlsson* och *Frans Ericson* (I:110) och den andra inom andra kammaren av herrar *Ward* och *Hermansson* (II:216), har hemställts dels om översyn av nu gällande bestämmelser vid övergång från kollektivavtalsanställning till anställning å militära icke-ordinariereglementet, dels ock att de, som under åren 1940—1942 befordrats till mästare i lönegrad 14, till 1:a klass förmän i lönegrad 12 och till 2:a klass förmän i lönegrad 10, måtte erhålla uppflyttning en löneklass.

Motionärerna hava till stöd för sin framställning anfört följande.

De arbetsledare — mästare och förmän — som finnas vid försvarets verkstäder rekryteras i allmänhet från arbetarna vid respektive verkstäder. Då en arbetare vinner befordran till förmansställning skall han inplaceras i löneklass i för respektive befattning gällande lönegrad å militära icke-ordinariereglementet, som ligger närmast över den inkomst vederbörande haft enligt gällande kollektivavtal.

På grund av att kollektivavtalslönerna äro mera rörliga än vad som är fallet med lönerna enligt lönereglementet, kan det vid övergång från den ena till den andra anställningsformen komma att uppstå förhållanden, som för den enskilde individen måste te sig synnerligen egendomliga.

Det har för oss relaterats följande fall från flygvapnets verkstäder i Malmslätt.

Där befordrades en person till 1:a klass förman den 1 januari 1940 — dessa tjänster tillhöra 12:e lönegraden — och blev då inplacerad i 11:e löneklassen. Han har från den 1 januari 1946 erhållit sitt andra ålderstillägg och är alltså nu i 13:e löneklassen. Ett par andra personer befordrades till förmän av samma klass den 1 juli 1942, respektive den 1 januari 1944, och äro fortfarande kvar i 11:e löneklassen, då däremot en kollega blev befordrad till samma tjänst så sent som den 1 juli 1945 och omedelbart blev placerad i 14:e löneklassen. Anledningen härtill var att kollektivavtalslönen under tiden höjts.

Det är inte svårt att förstå de känslor, som behärska dem som varit förmän i flera år men ändå befinna sig lägre på löneskalan än en nybefordrad kollega.

Mästarna vid verkstäderna äro placerade i 14:e lönegraden. Då ett flertal arbetare under 1942, i ett fall 1943, befordrades till mästare, placerades dessa i löneklass 13, vilken de innehade till den 1 januari i år, alltså — trots att tjänsten var högre än 1:a klass förman — i lägre löneklass än den 1945 befordrade förmannen.

Då nu gällande bestämmelser kunna få sådana konsekvenser, torde desamma vara i behov av revision, och då hela lönerglementet för närvarande är föremål för översyn, torde också dessa bestämmelser tagas under omprövning. Men även om bestämmelserna skulle komma att ändras för framtida efterrättelse, skulle ju inte de redan uppkomna olägenheterna vara avhjälpna.

Detta torde inte kunna ske på annat sätt än att de som vunno befordran till mästare eller förmän åren 1940—1942 erhålla uppflyttning en löneklass för att på så sätt komma i jämbördig ställning med senare befordrade kolleger.

Vad här anförts om dem, som befordrats till mästare i 14:e lönegraden, och 1:a klass förmän i 12:e lönegraden gäller i vissa fall även om till förmän av 2:a klass i 10:e lönegraden befordrade.

Över motionerna har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, försvarsväsendets lönenämnd den 20 mars 1946 avgivit yttrande, vilket såsom bilaga fogats härvid. (*Bilaga.*)

Utskottet.

Av vad i motionerna anförts synes framgå, att betydande ojämnheter föreligga i löneklassplaceringshänseende vid övergång från kollektivavtalsanställning till tjänstemannaanställning. Det framstår för utskottet som angeläget, att påtalade uppenbara orättvisor undanröjas. Utskottet vill därför uttala sin tillfredsställelse över att, enligt vad försvarsväsendets lönenämnd i ämnet upplýst, översyn i angivna syfte av här ifrågavarande bestämmelser nu pågår inom 1945 års lönekommitté. Vid sådant förhållande synes särskild framställning i ämnet från riksdagens sida icke vara erforderlig.

Genom en dylik översyn av bestämmelserna bliva visserligen icke redan uppkomna olägenheter avhjälpna i de av motionärerna särskilt angivna fallen. Även om det hade varit önskvärt att så kunnat ske, anser sig utskottet emellertid med hänsyn till de konsekvenser, som enligt vad lönenämnden anförts skulle uppkomma, därest i motionerna föreslagen åtgärd vidtages, förhindrat tillstyrka motionärernas yrkande i nu förevarande del. Utskottet vill dock framhålla, att ifrågavarande spørsmål kan förutsättas bliva föremål för beaktande inom 1945 års lönekommitté.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 110 och II: 216 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 maj 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 147.

R e s e r v a t i o n

av herr Ward.

*Bilaga.**Till riksdagens statsutskott.*

Genom remiss den 22 februari 1946 har Kungl. Maj:t anbefallt försvarsväsendets lönenämnd att till riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över två inom riksdagen väckta, likalydande motioner (I: 110 och II: 216) om översyn av gällande bestämmelser beträffande övergång från kollektivavtalsanställning vid försvarets verkstäder till anställning å militära icke-ordinariereglementet m. m. I anledning härav får lönenämnden anföra följande.

Efter att ha erinrat om vissa ojämnheter i löneturshänseende, vilka uppkommit vid antagande av tidigare kollektivavtalsanställd personal till arbetsförmän eller mästare, hemställa motionärerna dels om översyn av nu gällande bestämmelser vid övergång från kollektivavtalsanställning till anställning å militära icke-ordinariereglementet och dels att de, som under åren 1940—1942 befordrats till mästare i lönegrad 14, till arbetsförmän av 1 klass i lönegrad 12 och till arbetsförmän av 2 klass i lönegrad 10, måtte erhålla uppflyttning en löneklass.

Lönenämnden vill erinra, att de i militära icke-ordinariereglementet meddelade bestämmelserna angående löneklassplacering vid övergång från kollektivavtalsanställning till tjänstemannaanställning överensstämma med dem, som gälla enligt civila och militära avlöningsreglementena samt civila icke-ordinariereglementet. De i motionerna framställda yrkandena måste därför behandlas i ett vidare sammanhang.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har allmänna lönenämnden verkställt utredning av frågan, om och i vad mån ändringar erfordrades i gällande bestämmelser angående löneklassplacering vid statsanställd arbetares övergång till i civila eller militära avlöningsreglementet avsedd ordinarie befattning eller till civila eller militära icke-ordinariereglementet avsedd icke-ordinarie befattning. Resultatet av denna utredning föreligger i ett av allmänna lönenämnden till Kungl. Maj:t den 14 december 1943 avgivet utlåtande, varvid fogats ett av försvarsväsendets lönenämnd avgivet yttrande i ärendet. Allmänna lönenämnden framhöll i utlåtandet, att betydande ojämnheter i löneklassplaceringshänseende uppkommit såväl på grund av förändringar i kollektivavtal som med anledning av växlingar i levnadskostnadsindex. Ojämnheter av detta slag syntes icke kunna helt undgås, så länge ett snedningsliknande förfarande tillämpades vid övergång från arbetar- till tjänstemannaanställning. Vid sådant förhållande kunde ifrågasättas, om icke beträffande löneklassplacering vid dylik övergång de före den 1 juli 1939 gällande tillgodoräkningsreglerna ledde till ett i här ifrågavarande hänseende mera tillfredsställande resultat än gällande bestämmelser gjorde och kunde förväntas göra även sedan vissa av lönenämnden förordade modifikationer vidtagits. Allmänna lönenämnden hade emellertid icke funnit tillräcklig anledning föreligga att framlägga något förslag i riktning mot ett återinförande av det den 1 juli 1939 övergivna tillgodoräkningsssystemet.

Härefter har Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 utfärdat tvenne kungörelser (nr 529 och 530) angående ändring i vissa delar av kungörelserna 1939: 478 och 479 med tillägsbestämmelser till civila respektive militära avlöningsreg-

lementet. Kungörelserna 1945: 529 och 530 innefatta ändring i tidigare gällande stadganden angående den lönejämförelse, som enligt i avlöningsreglementena meddelade bestämmelser (8 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, 14 § 2 mom. militära avlöningsreglementet samt 8 § 2 mom. civila och militära icke-ordinariereglementena) skall verkställas vid övergång från kollektivavtalsanställning till tjänstemannaanställning. De nya bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 juli 1945, skola enligt meddelade övergångsbestämmelser äga tillämpning jämväl å dem, som under tiden 1 juli 1939—30 juni 1945 övergått från kollektivavtalsanställning till ordinarie eller extra ordinarie befattning. Då de nya bestämmelserna innebära, dels att ackordsförtjänst får tillgodoräknas i viss utsträckning, dels att dyrtidskompensation å lönen i den tidigare anställningen skall beräknas efter samma levnadskostnadsnivå, som ligger till grund för rörliga tilläggsförmåner i den nya befattningen, torde de visserligen kunna medföra en förbättrad löneklassplacering för vissa tidigare till extra ordinarie tjänstemän befordrade arbetare men — såsom allmänna lönenämnden förutsatte i sitt ovanberörda utlåtande — torde ojämnheter i löneturshänseende alltjämt komma att kvarstå. Med hänsyn härtill synes fog föreligga för motionärernas yrkande, att här ifrågasvarande bestämmelser skola göras till föremål för översyn. En dylik översyn, omfattande samtliga ovan angivna avlöningsreglementen, är emellertid redan påbörjad av 1945 års lönekommitté. Vid sådant förhållande synes enligt försvarsväsendets lönenämnds mening motionärernas hemställan i här förevarande del icke böra föranleda någon åtgärd.

Vad angår förslaget att de, som under åren 1940—1942 befordrats till mästare i lönegrad 14, till arbetsförmän av 1 klass i lönegrad 12 och till arbetsförmän av 2 klass i lönegrad 10, skulle erhålla uppflyttning en löneklass, vill försvarsväsendets lönenämnd framhålla, att konsekvenserna av en dylik åtgärd icke kunna överblickas. Den skulle för övrigt icke leda till ett upphävande av ojämnheterna i löneturshänseende ens i de av motionärerna särskilt angivna fallen. Lönenämnden anser sig därför böra avstyrka motionärernas hemställan i denna del.

I anslutning till det anförda vill försvarsväsendets lönenämnd slutligen tillägga, att enligt vad lönenämnden har sig bekant allmänna lönenämnden i utlåtande till riksdagens statsutskott den 15 mars 1946 över motion II: 212 om ändrade lönetursbestämmelser för vissa befattningshavare i statens tjänst föreslagit, att nämnda motion icke måtte föranleda annan åtgärd än att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställde, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt 1945 års lönekommitté att taga under omprövning frågan, huruvida icke i samband med den förestående revision av de statliga avlöningsreglementena en retroaktiv omräkning av samtliga befattningshavares lönetur borde komma till stånd.

Stockholm den 20 mars 1946.

ERIK STRIDSBERG.

/ Lennart Rydbeck.